

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Naznanilo. — Jan Lego. — Učiteljstvo in mladeniški shodi na Spodnjem Štajerskem. — V obrambo. I. — Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društev“. — Dopisi. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Naznanilo.

Uredništvo našega lista se je z današnjim dnevom preselilo v Idrijo. Vse uredniške stvari je torej odslej pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji.

Jan Lego.

Ob sedemdesetletnici prijatelja slovenskega učiteljstva in šolstva.

V mirnem zatišju svoje domačnosti na Žižkovem, v praškem predmestju, slavi te dni slavni rojak Choteški, Jan Lego, skriptor knjižnice muzeja kraljevstva češkega, zaslužen pisatelj, navdušen širitelj slovanske vzajemnosti sploh, zlasti prvi začetnik in gojitelj vzajemnosti češko-slovenske, sedemdeseti rojstni dan. Obenem obhaja petdesetletnico vztrajnega in idealnega stremjenja ter pisateljskega delovanja mož, čigar življenje nam nudi toliko tvarine k premišljevanju, in sicer toliko — poučne in zanimive tvarine. Saj je stal vendar pol stoletja ob reki slovenskega narodnega življenja. Videl je, kako je bila ta reka majhen potoček, ki bi bil še tako lahko usahnil v pesku skoro nepremagljivih težav; bil je že naš prijatelj v časih, ko je moral biti bolj slovenski, kakor smo bili Slovenci sami; in vse od tistih časov nam je stal na strani in živo sledil našemu narodnemu razvoju do današnjih dni. No, to delovanje ni bilo prazno, osladno pretakanje narodnih solz: bilo je resno in praktično delovanje za dosego javnih smotrov. Dve poti sta, ki ju nastopajo zagovorniki vseslovanske vzajemnosti. Prva je lahka in zavedljiva; saj je vendar tako gijljivo, pretakati po banketih solze pomilovanja, občudovanja in bratske ljubezni ter prišedši domov konstatirati po prebolelem mačku, da s takimi stvarmi končno vendar „vse skupaj nič ni.“ Druga pot je težka in trnjeva, pot, na kateri nas ne čakajo niti priznanja niti odlikovanja bližnje okolice, ker, uvajajoči nekaj novega, delujemo proti njenemu duševnemu obzorju, pot resnega dela, po kateri hodi tako majhno število. Na tej poti se stopi namreč sredi noter v — življenje, med žive ljudi z vsemi njihovimi strastmi in napakami. Zato dvakrat čast onemu, ki ni omagal tu, temveč sredi viharjev vztrajal ter znajoč računati z ljudmi,

svojo misel učil in razširjeval med njimi, donašajoč jim dejanskih koristi. In eden onih, ki je za svojo misel tudi delal, ki ni razlagal te svoje misli patetično okrašene s katedra, temuč vzel iz početka po svojem videzu skromno misel in jo vsadil v plodovita tla življenja, je naš jubilent.

Jan Lego se je rodil dne 14. kimavca 1832 leta v Lhoti pri Zbirovem kot prvorojenec gorečega in velezaslužnega tamošnjega učitelja Antona Lego. Mati njegova, rojena Velvarská, je bila doma v Zbirovem. Sprejemšega prve početke svoje izobrazbe na ljudski šoli v Strašicah, kamor se je preselil oče za poklicem leta 1835., ga dajo leta 1845. v Plzenj na gimnazijo, kjer se je poučevalo do 1848. leta vse v nemščini. Burno leto 1848. je prineslo napol ponemčeni Plznji znatnih plodov. Bilo je narejeno, da mora plzejska gimnazija postati dvojezični zavod in da mora dobiti češki učni jezik enako veljavo z nemškim. Plzenj se je baš probujala iz 200letnega narodnega spanja. Češki profesorji Jana Lega na plzejski gimnaziji so bili prof. Karlík, ki je predaval češčino, prof. Šindelář je učil veronauk, prof. Smetana zgodovino in prof. Desolda grščino in latinščino. Ti profesorji niso bili le samo učitelji mladine, temveč so bili tudi goreči buditelji narodne zavednosti v ponemčeni Plznji vobče, zlasti pa med gimnazijsko češko mladino. Češka predavanja, vroče domoljubne besede teh profesorjev so takrat plzejsko dijaštvo naravnost elektrizovale. V Janu Legu se je probudil v takih razmerah rano pisateljski talent. Češke naloge njegove so bile že v četrti šoli tako vseč prof. Karlíku, da jih je čital zaradi njihove izrazitosti dijakom višjega gimnazija.

Končavši svoje študije v Plznji leta 1851., je vstopil kot pomožni uradnik v službo pri eraričnih železarnicah na Zbirovskem in to kot knjigovodja ogljarskega oddelka. Takoj tu naj omenim, da je dal prispevek o ogljarski češki terminologiji Špatnemu za njegov slovar. Najprej je na to dobil službo v Strašicah, v Holoubku, v Dolživi in slednjič v Karlovi Huti pri Berovnu. Že v Dobřivi je začel predavati delavcem pri livarnah o ločbi (kemiji), prirodopisju in češki zgodovini.

V Karlovi Huti se je seznanil z rodovino znamenitega rodoljuba Macháčka, vernega prijatelja narodnega voditelja dr. Fr. L. Riegra. V tej rodoljubni rodovini je, bivajoč v gradu Karlovem Dvoru, preživel svoja najlepša mladeniška leta, katerih se jubilent spominja še dandanašnji s toplo hvaležnostjo. Poleg svoje uradne službe v livarniškem uradu je bil domači učitelj Macháčkovih hčér. Tu je tudi ustanovil domače di-